

Sygn. akt III Ca 1364/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Mirella Szpyrka

Sędzia SO Teresa Kołeczko - Waclawik (spr.)

Sędzia SO Roman Troll

Protokolant Iwona Reterska

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2017 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa U. C.

przeciwko (...) Niestandaryzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi Inwestycyjnemu Zamkniętemu w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Raciborzu

z dnia 9 czerwca 2016 r., sygn. akt I C 376/16

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Roman Troll SSO Mirella Szpyrka SSO Teresa Kołeczko - Waclawik

Sygn. akt III Ca 1364/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Raciborzu utrzymał w mocy wyrok zaoczny tego Sądu z 21 kwietnia 2016r. wydany w sprawie o sygn. akt I C 376/16, którym zasądzono od pozwanego easyDebet Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W. na rzecz powódki U. C. kwotę 750 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 14 marca 2016r. oraz kwotę 415 zł tytułem zwrotu kosztów procesu nadając wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności.

Sąd ustalił, że w dniu 27 sierpnia 2001r. (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w L. zawarł z powódką umowę pożyczki na kwotę 4350 zł na okres 24 miesięcy. W dniu 13 października 2003r. Bank wystawił przeciwko powódce bankowy tytuł egzekucyjny, któremu postanowieniem z 6 listopada 2003r. Sąd Rejonowy w Raciborzu nadał klauzulę wykonalności. (...) Bank Spółka Akcyjna w W. jako następcą prawny (...) Banku (...) SA w L., umową z 26 lutego 2014r. dokonał na rzecz pozwanego cesji wierzytelności przysługujących mu względem powódki. Pismem z 18 września 2015r. (...) Spółka Akcyjna we W. działając na zlecenie pozwanego złożył powódce propozycję ugody w zakresie spłaty zadłużenia wskazując saldo zadłużenia na ten dzień na kwotę 4542,45 zł, dołączył do pisma formularz ugody, harmonogram

spłat oraz poinformował, że w sprawie został skierowany pozew do sądu, a następnie pismem z 3 grudnia 2015r. poinformował powódkę o saldzie zadłużenia wynoszącym na ten dzień 4187,62 zł., dołączył formularz umowy z datą 23 listopada 2015r., harmonogram spłat, druk oświadczenia o odstąpieniu od umowy i dodatkowo wskazał, że w sprawie skierowany został pozew do sądu. Powódka podpisała umowę datowaną na 23 listopada 2015r. i zapłaciła na rzecz (...) SA we W. 750 zł. tytułem spłaty pożyczki. Przed podpisaniem umowy była przestraszona, gdyż podczas rozmów telefonicznych informowano ją o wszczęciu egzekucji, straszono dodatkowymi kosztami i firmą detektywistyczną. W chwili podpisania umowy powódka nie miała świadomości istnienia zobowiązania. Nie przedstawiono jej dokumentacji dotyczącej umowy pożyczki z 27 sierpnia 2001r. mimo jej monitów. Po podpisaniu umowy otrzymywała telefony i sms dwa razy dziennie przypominające o terminie spłaty. W oddziale G. Banku w R. uzyskała informację, iż nie figuruje w jego rejestrach jako dłużnik. W dniu 12 stycznia 2016r. skierowała do pozwanego oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli składającego się na umowę z 23 listopada 2015r., która została zawarta pod wpływem wywołanego przez drugą stronę błędu co do istnienia zobowiązania. Nadto wezwała (...) SA do zwrotu nienależnego świadczenia w wysokości 750 zł. w terminie 7 dni od otrzymania wezwania. Po złożeniu powyższego oświadczenia, nadal otrzymuje pisma i telefony związane ze spłatą pożyczki. Pismem z 19 kwietnia 2016r. G. B. poinformował powódkę, że w ramach akcji likwidacji zadłużeń, została wytypowana do zaniechania pod warunkiem wpłaty do 29 kwietnia 2016r. kwoty 2801,78 zł., a saldo zadłużenia na ten dzień określił na 3502,23 zł. Ponownie też poinformowano powódkę, że w sprawie został skierowany pozew do sądu. Pismem z 21 kwietnia 2016r. G. B. działając w dalszym ciągu na zlecenie pozwanego poinformował powódkę, że rekomenduje ją do uzyskania pożyczki na spłatę zadłużenia i podał saldo zadłużenia na ten dzień wynoszące 3503,57 zł. i poinformował ponownie o skierowanym pozwie do sądu. Pismem z 10 maja 2016r. poinformował powódkę o saldzie zadłużenia na ten dzień wynoszącym 3516,31 zł. i ponownie wskazał, że w sprawie został skierowany pozew do sądu.

Ustalając powyższe i analizując regulację art. 84 i 88 k.c. sąd i instancji uznał, że powódka składając pisemne oświadczenie w dniu 12 stycznia 2016r. skutecznie uchyliła się od skutków prawnych oświadczenia woli składającego się na umowę z 23 listopada 2015r. Działała bowiem pod wpływem błędu istotnego, gdyż nie miała rozeznania o rzeczywistym stanie rzeczy, tj. przedawnieniu roszczenia wynikającego z umowy pożyczki z 27 sierpnia 2001r. Błąd wywołany był działaniami pozwanego, w szczególności nieprzedstawieniem powódce dokumentacji pożyczki. Pozwany nękał, szykanował powódkę, działał wobec niej nieuczciwie, świadomie wprowadzał ją w błąd i o błędzie wiedział. W następstwie działań pozwanego powódka podpisała umowę i rozpoczęła spłatę zadłużenia. Ocenił Sąd Rejonowy, że gdyby powódka miała pełne rozeznanie na temat przedmiotowej umowy, to nie podpisałaby umowy z 23 listopada 2015r., gdyż z łatwością powzięłaby wiedzę o przedawnieniu roszczenia. Złożenie przez powódkę powyższego oświadczenia doprowadziło do unieważnienia umowy z 23 listopada 2015r. ex tunc, a tym samym uiszczona przez nią na rzecz pozwanego kwota 750 zł. jest świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., albowiem odpadła podstawa prawna świadczenia. Stąd zasadne było uwzględnienie roszczenia na podstawie art. 405 k.c. O kosztach sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

W apelacji pozwany zaskarżając wyrok w całości zarzucił:

- naruszenie prawa materialnego- art. 84 § 1 k.c. poprzez błędne jego zastosowanie i uznanie, że powódka mogła się uchylić od skutków prawnych zawartej z pozwanym umowy z uwagi na błąd co do przedawnienia wiarygodności objętej umową, podczas gdy stosownie do treści art. 918 § 1 k.c. w niniejszej sprawie powódka mogłaby uchylić się od skutków prawnych zawartej umowy jedynie, gdyby błąd dotyczył stanu faktycznego, art. 405 k.c. poprzez uznanie, że pozwany jest bezpodstawnie wzbogacony po złożeniu przez powódkę oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych zawartej z nim umowy, podczas gdy pozwany jest następcą prawnym wierzyciela pierwotnego powódki w wyniku cesji, a roszczenie pozwanego względem powódki wynika z umowy pożyczki z 27 sierpnia 2001r., a co za tym idzie, pozwany posiada podstawę materialnoprawną do zatrzymania sumy dokonanych przez powódkę wpłat na poczet zadłużenia wynikającego z powyższej umowy, art. 410 § 2 k.c. poprzez uznanie, że uzyskane przez pozwanego świadczenie w kwocie 750 zł. jest świadczeniem nienależnym, podczas gdy jak wynika z treści art. 411 pkt 3 k.c. nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli zostało spełnione w celu zadośćuczynienia przedawnionemu roszczeniu,

- naruszenie przepisów postępowania – art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i uznanie, że powódka z uwagi na nie posiadanie dokumentacji związanej z umową pożyczki z 2001r. nie miała prawidłowego rozeznania w sprawie w chwili zawierania umowy, podczas gdy umowa pożyczki została sporządzona w dwóch egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron, że powódka była zastraszana przez pozwanego, że powódka kierowała do pozwanego prośbę o udostępnienie dokumentacji kredytowej, podczas gdy z przedstawionych w sprawie dokumentów to nie wynika, że podstawa prawna świadczenia, do którego powódka jest zobowiązana odpadła.

Przedstawiając powyższe zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie wyroku zaocznego i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów postępowania za obie instancje.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja nie mogła odnieść skutku.

W pierwszym rzędzie oceny wymaga zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, na podstawie którego Sąd ustalił okoliczności faktyczne sprawy będące podstawą rozstrzygnięcia.

Wbrew wywodom skarżącego ustalenia co do okoliczności podpisania przez powódkę umowy datowanej na 23 listopada 2015r. nie wykazują sprzeczności z materiałem dowodowym, a wręcz przeciwnie mają w nim odzwierciedlenie, zaś dokonana przez Sąd ocena tego materiału w ramach przysługujących mu uprawnień z art. 233 § 1 k.p.c. nie wykazuje nieprawidłowości w rozumowaniu, błędów logicznych, czy też niezgodności z doświadczeniem życiowym, a wysnute zeń wnioski są trafne i w pełni zasługują na podzielenie.

Przede wszystkim na podzielenie zasługuje ustalenie, że na skutek sugestywnych, częstotliwych działań pozwanego (telefonicznych, sms-owych, pisemnych), który nadużywając w ten sposób swego prawa podmiotowego wynikającego z nabycia od następcy prawnego (...) Banku (...) SA w (...) Banku SA w W. wierzycelności względem powódki, poprzez świadome dezinformowanie powódki polegające na zamieszczaniu w treści proponowanej umowy informacji o skierowanym do sądu pozwie i toczącym się postępowaniu sądowym (a nie jak podnosi skarżący w uzasadnieniu apelacji możliwości skierowania sprawy do sądu), ale przede wszystkim nie przedstawieniu powódce dokumentów związanych z zawarciem w 2001r. umowy pożyczki, braku wskazania daty wymagalności roszczenia - co doprowadziło do nierozoznania przez powódkę faktu przedawnienia roszczenia i podniesienia stosownego zarzutu w tym względzie, które to działania trafnie ocenione zostały jako nękanie i szykanowanie powódki - podpisała ona ostatecznie umowę datowaną na 23 listopada 2015r. Nie zasługuje przy tym na uwzględnienie zarzut pozwanego, iż powódka winna mieć dostateczne rozeznanie co do przedmiotu podpisywanej umowy- albowiem umowa pożyczki z 27 sierpnia 2001r. została sporządzona w dwóch egzemplarzach, po jednej dla każdej ze stron, więc dysponowała nią. Zważywszy bowiem na upływ ponad **14 lat** od zawarcia umowy nie sposób oczekiwać, że powódka przez tak długi czas przechowywała związane z umową dokumenty. Zasadnie więc uznał Sąd Rejonowy, że powódka podpisała umowę pod wpływem błędu, ale jego istotę mylnie podporządkował regulacji art. 84 k.c. co zasadnie zarzuca skarżący.

Jak wynika z regulacji art. 917 k.c. przez umowę strony czynią sobie wzajemne ustępstwa w zakresie istniejącego między nimi stosunku prawnego w tym celu, aby uchylić niepewność co do roszczeń wynikających z tego stosunku lub zapewnić ich wykonanie albo by uchylić spór istniejący lub mogący powstać, zaś przepis art. 918 k.c. reguluje w sposób szczególny uchylenie się od skutków prawnych umowy zawartej pod wpływem błędu. W tej mierze nie ma zastosowania norma ogólna – art. 84 k.c. Błąd o którym mowa w art. 918 k.c. musi dotyczyć stanu faktycznego, który według treści umowy obie strony uważały za niewątpliwy, a spór albo niepewność nie byłaby powstały, gdyby w chwili zawarcia umowy strony wiedziały o prawdziwym stanie rzeczy. W orzecznictwie i piśmiennictwie, stan faktyczny definiowany jest jako

ogół zdarzeń prawnych decydujących o powstaniu i istnieniu stosunku prawnego oraz wyznaczających jego treść i zakres. Chodzi jedynie o stosunek prawny, do którego odnosi się zawarta ugoda.

Treść ugody datowanej na 23 listopada 2015r., przygotowanej przez pozwanego, przesłanej powódce i podpisanej przez nią wskazywała, że w dniu jej podpisania stan faktyczny stosunku prawnego – umowy pożyczki z 27 sierpnia 2001r. – był dla stron niewątpliwy w zakresie istnienia nieprzedawnionego zadłużenia wynikającego z umowy. Z zapisu pkt. 3 ugody z 23 listopada 2015r. wynika, że wolą stron było usunięcie wątpliwości co do roszczeń wynikających z umowy pożyczki. Przekonanie powódki o istnieniu nieprzedawnionego zadłużenia było jednak wywołane wskazanymi wyżej działaniami pozwanego, stąd w chwili podpisania ugody powódka nie wiedziała o prawdziwym stanie rzeczy tj. o możliwości powołania się na przedawnienie roszczenia wynikającego z umowy. Gdyby rzeczywiście wiedziała (miała rozeznanie) o prawdziwym stanie rzeczy tj. o tym, że na skutek przedawnienia może uchylić się od zaspokojenia roszczenia, to niepewność, nazwana w ugodzie „wątpliwościami co do roszczeń wynikających z umowy pożyczki” w ogóle by nie powstała, a tym samym bezprzedmiotowe byłoby zawieranie ugody, która miała ten stan niepewności likwidować. Podpisując ugodę powódka działała więc pod wpływem błędu co do właściwości zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki, a więc błędu co do stanu faktycznego dotyczącego stosunku prawnego w rozumieniu regulacji art. 918 k.c. Stosownie do postanowień art. 88 k.c., który ma zastosowanie do uchylenia się od skutków prawnych ugody, mogła skutecznie uchylić się od skutków prawnych złożonego w ugodzie oświadczenia woli, co jak trafnie wskazał sąd I instancji doprowadziło do unieważnienia ugody z mocą wsteczną. Zasadnie przy tym podniosła powódka w odpowiedzi na apelację, że działania pozwanego, nakierowane na wprowadzenie powódki w błąd co do właściwości roszczenia wynikającego z umowy pożyczki z 27 sierpnia 2001r., które doprowadziły do zawarcia ugody, w której powódka uznała przedawnione roszczenie i zobowiązała się do jego spłaty, wykreowały nowy stosunek prawny stanowiący podstawę świadczenia powódki, w tym możliwość jego przymusowej realizacji. W tych okolicznościach, ponieważ skuteczne uchylenie się przez powódkę od skutków prawnych złożonego w ugodzie oświadczenia doprowadziło do jej unieważnienia *ex tunc*, odpadła podstawa prawna świadczenia powódki (czyli nie istniała od początku), a tym samym zapłata kwoty 750 zł na rzecz pozwanego stanowiła świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. podlegające zwrotowi na rzecz powódki na podstawie art. 405 k.c. Ponieważ jak wyżej wskazano, powódka nie dokonała zapłaty w celu zadośćuczynienia przedawnionemu roszczeniu, ale świadczyła w wykonaniu wykreowanego ugodą z 23 listopada 2015r. stosunku prawnego, który został unieważniony z mocą wsteczną, bezzasadny okazał się zarzut naruszenia art. 411 pkt 3 k.c.

Z powyższych względów, apelacja jako bezzasadna została oddalona na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. zasądzając od pozwanej na rzecz powódki kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym w oparciu o § 2 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z 22.10.2015r. (Dz. U. 2015, 1804).

SSO Roman Troll SSO Mirella Szpyrka SSO Teresa Kołeczko-Waławik